ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců JUDr. Zdeňka Pivoňky a JUDr. Marie Žiškové, v právní věci žalobce Ing. J. D., zastoupeného Mgr. Ing. Pavlem Bezouškou, advokátem se sídlem v Čáslavi, Náměstí Jana Žižky z Trocnova 2, proti žalovanému Finančnímu ředitelství v Praze, Žitná 12, 120 00 Praha 2, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne ze dne 15. 4. 2003, sp. zn. 28 Ca 341/2002,

takto:

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Včasnou kasační stížností ze dne 23. 4. 2003 se stěžovatel (dále pouze „žalobce“) domáhal zrušení pravomocného usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 4. 2003, sp. zn. 28 Ca 341/2002, kterým byla zamítnuta jeho žádost ze dne 2. 4. 2002 o osvobození od soudních poplatků.

V kasační stížnosti namítl, že Městský soud v Praze nesprávně posoudil jeho majetkové poměry a v důsledku toho nezákonně zamítl žádost o osvobození od soudního poplatku. V řízení před uvedeným soudem sice činil soudní poplatek „pouze 1000 Kč“, ale bylo nutno vzít v úvahu, že žaloba směřovala proti dalším dvěma rozhodnutím Finančního ředitelství v Praze, a tak soudní poplatek bude 3000 Kč. Kromě toho podal žalobce podle vlastního tvrzení ještě další žalobu proti dvanácti souvisejícím rozhodnutím uvedeného finančního ředitelství, a ve skutečnosti tedy dosáhne soudní poplatek výše 15 000 Kč. Dále uvedl, že v roce 2001 měl čistý příjem 60 491 Kč, tzn. měsíčně částku 5040 Kč pro rodinu se třemi nezaopatřenými dětmi, z toho těžce zdravotně postiženými dvojčaty a invalidní manželkou, která pobírá invalidní důchod ve výši 6900 Kč. Žalobce také musí vynakládat prostředky na vysokoškolská studia nejstaršího syna. Jeho osobní automobil byl vyroben v roce 1992 a slouží zejména potřebám zdravotně postižených

dětí a invalidní manželky. Garáž si žalobce postavil svépomocí. Žalobce konečně uvádí, že je zastoupen advokátem, neboť za účinnosti o. s. ř. bylo takové zastoupení povinné, ale konkrétní výše odměny za zastupování ani její splatnost nebyly sjednány a budou se odvíjet od výsledku sporu.

Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněného důvodu, v němž žalobce tvrdí, že v řízení, které předcházelo vydání napadeného usnesení, Městský soud v Praze nesprávně posoudil právní otázku [§ 109 odst. 2, 3, § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

Takovou vadu však Nejvyšší správní soud neshledal.

Ze spisu Městského soudu v Praze vyplývá, že žalobou ze dne 2. 4. 2002 se žalobce domáhal zrušení - mimo jiné - i rozhodnutí žalovaného ze dne 29. 1. 2002, čj. 750/02-110, které se týká žalobcovy daňové povinnosti za rok 1998. Součástí žaloby byl i návrh na osvobození od soudního poplatku. Městský soud v Praze usnesením ze dne 15. 4. 2003, sp. zn. 28 Ca 341/2002, návrh na osvobození od soudních poplatků zamítl; dle jeho názoru poměry žalobce osvobození neodůvodňují, neboť má finanční prostředky na úhradu soudního poplatku ve výši 1000 Kč.

Při posuzování důvodnosti kasační stížnosti je dle názoru Nejvyššího správního soudu nezbytné úvodem připomenout, že ve věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 28 Ca 341/2002 se jedná o problematiku žaloby směřující proti rozhodnutí Finančního ředitelství v Praze o vyměření daně z příjmu fyzických osob za zdaňovací období kalendářního roku 1998. Řízení není věcně osvobozeno od soudního poplatku a žalobce není osvobozen ani osobně (§ 11 odst. 1, 2 zákona č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích).

V této souvislosti je však současně třeba dodat, že předmětem zpochybněného usnesení Městského soudu v Praze bylo posouzení opodstatněnosti žádosti žalobce na osvobození od soudních poplatků. Z uvedeného důvodu nebylo nutno, aby žalobce hradil soudní poplatek za svoji kasační stížnost, směřující proti usnesení městského soudu: pokud by jeho žádost byla důvodná, osvobození by se vztahovalo i na řízení o kasační stížnosti.

Individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích. Tento druh osvobození od soudních poplatků je zařazen v ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s., v němž je kromě jiného uvedeno, že účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.

Účastník může být osvobozen od soudních poplatků při splnění těchto tří předpokladů:

a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků,

b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný,

c) doložení nedostatku prostředků.

Ve spise Městského soudu v Praze sp. zn. 28 Ca 341/2002 je založen žalobcův návrh ze dne 2. 4. 2002 na zahájení řízení, jehož součástí je i žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků [předpoklad a)]. Ze stejného soudního spisu nevyplývá, že by žaloba byla zjevně neúspěšná (například opožděná), a je tedy splněn předpoklad pod písmenem b).

Při zkoumání existence předpokladu c) je potřebné nejprve zdůraznit, že účastníka „zatěžuje" jak břemeno tvrzení, tak i břemeno důkazní. Jinak řečeno, pokud chce být účastník ohledně své žádosti o osvobození od soudních poplatků procesně úspěšný, musí nejen uvést, v čem spatřuje svůj nedostatek prostředků, který dle jeho názoru vede k tomu, že nemůže soudní poplatek uhradit, a jednak takové tvrzení řádně doložit.

Ze spisu Městského soudu v Praze sp. zn. 28 Ca 341/2002 vyplývá, že účastník řízení – žalobce sice splnil své břemeno tvrzení, avšak naproti tomu neunesl své břemeno důkazní v tom smyslu, že by soud na základě předložených důkazů mohl dospět k právnímu závěru pro žalobce příznivému.

V žádosti o osvobození od soudních poplatků žalobce uvedl, že se ho domáhá proto, že s ohledem na dotační politiku státu je jeho podnikání dlouhodobě ve ztrátě, manželka je plně invalidní a v rodině jsou tři nezaopatřené děti. Na výzvu Městského soudu v Praze ze dne 26. 2. 2003, čj. 28 Ca 341/2002-33, pak tato svá tvrzení doložil vyplněným formulářem s názvem „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce" ze dne 10. 3. 2003, k němuž přiložil daňové přiznání pro rok 2001, potvrzení o zdravotním stavu svých synů – dvojčat J. a M. a potvrzení o přijetí syna P. ke studiu na vysokou školu v České republice.

S těmito žalobcovými tvrzeními a listinami se Městský soud v Praze v odůvodnění napadeného usnesení řádně vypořádal.

K vlastnímu kasačnímu důvodu Nejvyšší správní soud především uvádí, že se neztotožňuje s námitkou žalobce ohledně toho, že postup Městského soudu v Praze byl při posuzování jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků formální, neboť soud poukazoval na to, že soudní poplatek dosáhl jen výše 1000 Kč.

Žalobce má pravdu v tom směru, že jeho žaloba ze dne 2. 4. 2002 směřovala nejen proti rozhodnutí Finančního ředitelství v Praze ze dne 29. 1. 2002, čj. 750/02-110, kterou bude Městský soud v Praze posuzovat pod sp. zn. 28 Ca 341/2002, ale i proti rozhodnutím téhož finančního ředitelství ze dne 29. 1. 2002, čj. 749/02-110 a čj. 9816/01-110, jež bude stejný soud řešit v jiných řízeních, která rovněž podléhají poplatkové povinnosti vždy ve výši

1000 Kč. Tato prokazatelná tvrzení však nejsou vzhledem k výši soudního poplatku v dané věci rozhodující. Bez právního významu je dále skutečnost, že žalobce podal u uvedeného soudu další žalobu ze dne 21. 6. 2002, v níž se domáhá zrušení celkem dvanácti rozhodnutí Finančního ředitelství v Praze, což ve svém důsledku znamená povinnost uhradit soudní poplatek v celkové výši 12 000 Kč. Žalobce, ač v tom nic nebránilo, na popsanou okolnost v žádosti o osvobození o soudních poplatků (či v případném doplňku) nepoukázal.

Právní úprava institutu individuálního osvobození od soudního poplatku neukládá Městskému soudu v Praze povinnost, aby sám za žalobce vyhledával další skutečnosti, které měly charakterizovat nedostatek žalobcových prostředků k uhrazení soudního poplatku ve výši 1000 Kč; proto námitka žalobce nemohla mít v řízení o kasační stížnosti naději na procesní úspěch, neboť Městský soud v Praze se v popsaném směru porušení práva nedopustil.

Sluší k tomu ještě poznamenat, že jiná právní situace může (ale nemusí) nastat v řízeních, v nichž bude Městský soud v Praze přezkoumávat ostatní žalobami napadená rozhodnutí Finančního ředitelství v Praze, ve kterých bude žalobce případně podávat žádost o individuální osvobození od soudních poplatků.

Stejně tak se Nejvyšší správní soud ztotožnil i s dalšími závěry Městského soudu v Praze ohledně prostředků, z nichž žalobce mohl uhradit soudní poplatek ve výši 1000 Kč. Ze žalobcova „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce“ je totiž zřejmé, že jeho čistý příjem dosáhl za rok 2001 částky 60 491 Kč (jeho manželka pobírala invalidní důchod ve výši 6900 Kč měsíčně) a sám žalobce nebyl příjemcem žádné státní sociální podpory. Jakkoli je takový příjem nevysoký, žalobce není ve stavu hmotné nouze. Je také vlastníkem garáže, lhostejno, zda postavené svépomocí, i vlastníkem osobního automobilu. Jinak řečeno, v řízení před Městským soudem v Praze žalobce prokazatelně nedoložil, že by neměl prostředky k úhradě soudního poplatku ve výši 1000 Kč. Z tohoto důvodu je patrné, že námitka žalobce o nesprávném posouzení jeho majetkových poměrů městským soudem, respektive posouzení prostředků, z nichž může zaplatit soudní poplatek, nebyla důvodná.

Pro tento závěr pak není rozhodující, že uvedený soud vzal při posuzování prostředků žalobce v úvahu nikoli jeho čistý příjem (základ daně z příjmů fyzických osob za rok 2001), ale peněžní částky, které měl na hotovosti (82 723 Kč) a na bankovním účtu (7407 Kč), a jež se ale dle tvrzení žalobce týkaly i druhého člena sdružení, s nímž soukromě podnikal. Ostatně žalobce sám v kasační stížnosti netvrdil, že by snad neměl prostředky na zaplacení soudního poplatku, nýbrž uváděl, že uhrazení částky 1000 Kč by znamenalo citelný zásah do rodinného rozpočtu.

Proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Žalobce nedosáhl v řízení procesního úspěchu, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 120, § 60 odst. 1 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně 30. března 2004

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu